

ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

Свиридюк Наталія Петрівна, кандидат юридичних наук, доцент

У період соціально-економічних і суспільно-політичних перетворень та виходячи з потреб переосмислення шляхів розвитку правової системи України, окремих галузей законодавства, зміцнення режиму законності, підвищення рівня правової культури тощо стало актуальним звернення до проблематики реалізації економічної функції сучасної держави. Фундаментальні перетворення в економіко-правовій сфері української держави спонукають науковців до дискусії з питань необхідності перегляду концептуальних підходів в межах зазначеної проблеми.

Праці багатьох відомих українських та російських вчених присвячені дослідженню функцій держави, зокрема й економічної, змісту функцій держави, характеристики форм і методів державного регулювання в умовах глибоких суспільних трансформацій перехідного періоду. З-поміж іншого, особливої актуальності науково-теоретичного характеру набувають дослідження функцій держави у сфері економічних відносин. Але, на сьогодні, як свідчить аналіз наукової вітчизняної літератури, дане питання вивчено ще недостатньо. Саме тому існуючий стан розробки даної проблеми зумовлює нагальну потребу ґрунтовного аналізу економічної функції сучасної держави.

Як відомо, поняття «функція» латинського походження, що перекладається як «здійснення», «виконання», а в широкому розумінні – обов'язки, роль, яку виконує певний інститут, характеристику направлення або аспект діяльності. Вперше це поняття було застосовано німецьким філософом Готфридом Лейбницем на рубежі XVII–XVIII століття [1, с. 395]. Взагалі термін «функція», як і багато інших суспільних понять, не є юридичним і було запозичено з інших наук.

Під функціями держави традиційно розуміються найбільш виразні напрями сутності державної діяльності, зміст цієї діяльності, її забезпечення. Тобто, функції держави – це основні напрями діяльності держави щодо вирішення завдань, що стоять перед нею.

Поняття економічної функції держави можна сформулювати як обумовлені об'єктивними умовами соціального розвитку та виробничими цілями напрями державної діяльності в межах економічної системи суспільства [2, с. 115]. Економічна функція визначає місце і роль держави в системі економічного розвитку, встановлює межі втручання держави в процес управління економікою.

Окремої характеристики економічна функція держави потребує з точки зору її місця і ролі в системі функцій сучасної держави. По-перше, необхідно зазначити, що так як економічна функція здійснює найбільш загальний напрям діяльності держави щодо реалізації поставлених перед нею цілей і завдань, вона відноситься до головних функцій країни, поряд з тим, так як її реалізація передбачає участь цілої низки державних органів, вона об'єктивно поділяється на підфункції. По-друге, економічна функція не обмежена часовими рамками і здійснюється державою протягом усього періоду свого існування, і тому має постійний характер. По-третє, економічна функція реалізується як у внутрішній (внутрішньодержавній), так і в зовнішньополітичній сфері.

За своїм змістом економічна функція сучасної держави, як зазначає у монографії «Економічна функція сучасної держави» О.М. Лоцихін, є сукупністю подібних між собою видів (різновидів) економічної діяльності держави, спрямованих на формування ринкових відносин у країні. Автор акцентує увагу на тому, що з еволюцією держави як системи відбувається зміна змісту і структури її економічних функцій [3, с. 78].

Сутність та зміст економічної функції також тісно пов'язані з характером національної економіки, структурою та шляхами її розвитку. Науковці у сфері державного управління визначають її як управління промисловістю, сільським господарством, будівництвом, транспортом, фінансами та деякими іншими відносинами, які суміжні з економічними питаннями.

Аналізуючи структуру та зміст економічної функції сучасної держави доречним є розгляд основних факторів, що історично визначають її специфіку в конкретний історичний період, зокрема: тип економічної системи; цілі розвитку економіки в даній системі; економічний потенціал і систему форм власності; розвиненість ринкових відносин; характер міжнародних відносин і рівень розвитку регіонів та місце держави в світовій системі господарювання, а також міжнародному поділі праці. До додаткових факторів, що визначають, зокрема, особливості економічної функції української держави в сучасних умовах, насамперед, слід віднести реальний стан справ в економіці країни та розвиток на основі об'єктивних економічних законів ринкових відносин.

Треба зазначити, що економічна функція є найбільш загальним та постійним видом економічної діяльності сучасної держави [3, с. 67]. Економічна діяльність сучасної держави здійснюється у межах усієї держави та всіх ланок державного механізму та має загальнодержавний характер. На здійснення економічної функції спрямована також діяльність правоохоронних органів, які здійснюють охорону національної системи господарювання, прав і законних інтересів підприємств, установ, організацій.

У свою чергу, економічна функція, як і будь-яка функція держави, здійснюється за допомогою певних засобів і методів у формі соціальної діяльності. Ефективна реалізація економічної функції держави, її трансформація неможливі без наявності відповідних правових механізмів. Тому цілком очевидно, що державно-правове регулювання ефективного функціонування економічної системи в умовах її трансформації посилюється роль держави в процесах, які відбуваються, з одночасним підвищенням рівня юридичної регламентації суспільних відносин, безпосереднім відображенням інтересів різних суспільних класів, соціальних верств і груп, визначенням їх ролі, права та обов'язків в системі суспільного виробництва.

Особливо слід зазначити, що головним пріоритетом реалізації економічної функції на міжнародній арені є саме сприяння розвитку національної економіки, яке в умовах глобалізації неможливо без широкого включення України в систему світогосподарських зв'язків.

З вищезазначеного можна констатувати, що економічна функція сучасної держави є постійним напрямом діяльності держави в економічній та суміжних з нею сферах. Така сторона діяльності держави зумовлена об'єктивними потребами розвитку в суспільстві ринкових відносин. Формування напрямів реалізації та шляхів розвитку економічної функції держави у сучасному суспільстві неодмінно повинні враховуватися і пристосовуватись до змін у світовій системі господарювання.

Отже у процесі здійснення економічної функції сучасна держава впливає на ринкові відносини. Цим створюються умови для розвитку економіки, гарантій свобод підприємництва, не допускається монополізму і недобросовісної конкуренції в економічних відносинах. При здійсненні своїх основних функцій сучасна держава впливає на суспільні відносини (політичні, соціальні, культурні та ін.), а реалізуючи економічну функцію держава впливає на економічні відносини. У процесі та здійсненні економічної функції створюється матеріальна база, яка сприяє інтенсифікації оновленню та активізації здійснення всіх інших основних функцій сучасної держави. Саме тому економічна функція є однією з визначальних.

Список використаних джерел:

1. Общетеоретическая юриспруденция: учебный курс : учебник / под ред. Ю. Н. Оборотова. – О. : Фенікс, 2011. – 436 с.
2. Щербаковский Г. З. Государство и экономическая система общества: теоретико-правовые и праксиологические основания соотношения и взаимодействия : теоретико-правовые и праксиологические основания соотношения и взаимодействия : дисс. ... доктора юрид. наук : 12.00.01 / Г. З. Щербаковский. – Санкт-Петербург, 2006. – 310 с.
3. Лошихін О. М. Економічна функція сучасної держави. Теоретико-правові аспекти : [монографія] / О. М. Лошихін. – К. : ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2008. – 368 с.